

15-TO'PLAM

**Ta'limda raqamli texnologiyalarni
tadbiq etishning zamonaviy
tendensiyalari va rivojlanish omillari**

ILMIY KONFERENSIYA

**Digital technologies in education
modern application
trends and development factors**

SCIENTIFIC CONFERENCE

2023

«Ta'limda raqamli texnologiyalarni tadbiq etishning zamonaviy tendensiyalari va rivojlanish omillari»
mavzusidagi Respublika miqyosidagi ilmiy-amaliy, masofaviy konferensiya materiallari (27 yanvar 2022 yil) – T.: Rishton XTB 2022

Ilmiy-amaliy, masofaviy konferensiyasi materiallari to'plamida Respublikamiz o'qituvchilari, soha mutaxasislari, ilmiy tadqiqotchilar, magistrlar, talabalarning ilmiy maqolalari o'rin olgan.

Taqrizchilar:

M.J. Saidova – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

I.S. Mirzarahimova – Farg'ona viloyati xalq ta'limi boshqarmasi Rishton tumani XTB mudiri

Muharrir:

A.B. Vahobov – “Ustozlar uchun” respublika pedagoglar jurnali tahririyati rahbari

Tashkilotchilar:

Inobatxot Mirzaraximova – Rishton tuman XTB mudiri

Umida Barzieva – Farg'ona viloyat xalq ta'limi boshqarma metodisti

Tursunxo'ja Abduraxmonov – Rishton tumani Faxriylar kengashi Raisi

Erkinjon Abdullaev – Rishton tumani Kasaba uyushmasi raisi

Mohinur Saidova – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Sharifaxon Xakimova – Farg'ona tumani 4-maktab matematika fani o'qituvchisi

Adxamjon Vahobov – “Ustozlar uchun” respublika pedagoglar jurnali rahbari

To'plamda nashr etilgan maqola va tezislardagi ma'lumotlarning haqqoniyligiga mualliflar mas'uldirlar.

Ushbu to'plam Farg'ona viloyati xalq ta'limi boshqarmasi Rishton tumani XTB kengashining 2022 yil 27 yanvardagi 12-sonli qarori bilan nashrga tavsiya etilgan.

**2-TUR QANDLI DIABETI MAVJUD BEMORLARDA SURUNKALI BUYRAKLAR
KASALLIGINING KECHISHIGA 2-TUR NATRIY SIMPORTYOR GLYUKOZA
INGIBITORLARI(SGLT2) TA'SIRINING TAQQOSLAMA TAHLILI.**

Raximberdiyeva Z.A., Abdiqodirova D.A.

Toshkent tibbiyot akademiyasi, Toshkent, O'zbekiston

Tadqiqot maqsadi. 2-tur qandli diabeti mavjud bemorlarda surunkali buyraklar kasalligining kechishiga 2-tur natriy simportyor glyukoza ingibitorlari(SGLT2) ta'sirini taqqoslama tahlil qilish. Bemorlarda dapa- va empagliflozinlar ta'sirini o'zaro solishtirish. Preparatlarning natijasini klinik va laborator tekshirish va baholash.

Materiallar va usullar. Toshkent Tibbiyot Akademiyasi 2-klinikasi Endokrinologiya bo'limi va Toshkent Tibbiyot Akademiyasi ko'p tarmoqli klinikasi 2-son Ichki Kasalliklar kafedrasida voyaga yetgan (o'rtacha yoshi 45-60 yosh) , 2-tur qandli diabet bilan kasallangan va uning asorati sifatida surunkali buyraklar kasalligi 2-4 bosqichda bo'lgan, davo sifatida 2-tur natriy simportyor glyukoza ingibitorlari(SGLT2) guruhiga mansub dapagliflozinlar va empagliflozinlar qabul qilayotgan 25 ta bemorlar (bulardan 72% ini erkaklar, 28%ini ayollar tashkil qildi) kuzatuvga olindi. Jami bemorlardan 60%ida surunkali buyraklar kasalligining sababi diabetik nefropatiya, 16%ida ishemik yoki gipertenziv nefropatiya, qolgan 24%ida esa IgA-nefropatiya bo'lgan. Ulardan 14tasi- Dapagliflozinlar guruhiga mansub Forsiga, 10tasi esa - Empagliflozinlar guruhiga mansub Emflazin preparatlarini qabul qilgan. Bemorlarda laborator tekshiruvlardan-och qoringa qondagi qand miqdori, ko'ptokchalar filtratsiya tezligi(eGFR), peshobda albumin/kreatinin nisbatini (UACR) - albuminuriya mavjudligini tekshirish o'tqizildi va bu ikkala guruh preparatlarining samarasini taqqoslandi.Unga ko'ra normada ko'ptokchalar filtratsiya tezligi (eGFR)= 125 ml/daq/1,73 m²-erkaklarda, 90-120 ml/daq/1,73 m²-ayollarda.

Surunkali buyraklar kasalligida:

1-bosqich: normada yoki oshgan (≥ 90 ml/daq.);

2-bosqich: sezilarsiz kamaygan (60–89 ml/daq.);

3-bosqich: o'rtacha yoki ahamiyatli kamaygan (30-45ml/daq.)

4-bosqich: keskin kamaygan (15-29 ml/daq.);

5-bosqich: terminal (<15ml/daq.).

Forsiga preparatini qabul qilgan bemorlarda eGFR- ko'ptokchalar filtratsiya tezligi- 25-75ml/daq/1.73m² va albuminuriya- 200-5000mg/g bo'lgan.Emflazin qabulqilgan 11ta bemorlarda ahamiyatlisi surunkali buyraklar kasalligi 4-bosqichda bo'lgan.

Tadqiqot natijalari: Bemorlarda o'tkazilgan laborator tekshiruvlar natijasida Forsiga qabul qilgan 14 ta bemorda surunkali buyraklar kasalligining xavfi absolyut

kamayishi (ARR) kuzatilgan. Koptokchalar filtratsiya tezligi(eGFR) 3-bosqichdan 70-80ml/daq gacha ortgan. Albuminuriya esa 1000mg/g gacha pasaygan (OP 0,79 (95% ДИ: 0,72, 0,87) va makroalbuminuriyani regressiyasiga sabab bo'lgani kuzatildi (OP 1,82 (95% ДИ: 1,51, 2,20). Dapagliflozinning samarali ta'siri boshlang'ichga nisbatan xavf nisbati (Hazard Ratio)HR 0,64 (95% ДИ(Ishonchlilik indeksi): 0,52–0,79) и HR 0,50 (95% ДИ: 0,35–0,72) bo'lgan. Qo'shimcha ravishda bemorlarda nojo'ya ta'sirlar sifatida dizuriya, poliuriya,ba'zan nikturiya kuzatilgan. Forsiga qabuli letal yakun topishni 31%ga (ARR 2,1%) ga kamaytirgan. HR 0,69 [95% ДИ: 0,53–0,88]; p=0,0035). Emflazin qabul qilgan 11ta bemorlarda yaqqol albuminuriya turg'un mikroalbuminuriyagacha yoki sezilarli pasaygan. Ya'ni peshobda albumin miqdori 500-600mg/sutkagacha pasayganligi aniqlangan. Empagliflozinlarning samarasiga SBKning og'ir bosqichlari ta'sir qilmaganligi sababli ularni SKBning 4-bosqichida ham (eGFR-<29ml/daq) qo'llanildi. Koptokchalar filtratsiya tezligi(eGFR) 60-70ml/daq gacha. ko'tarilganligi kuzatilgan.

Xulosa. Dapagliflozinlar va empagliflozinlar qabulidan so'ng shu kuzatildiki, empagliflozinlar ta'siri dapagliflozinlarnikiga qaraganda kuchliroq va samaraliroq ta'sir qiladi.. Emflazinni SBKning 4-bosqichida ham qo'llash mumkin va bu effekt tezroq yuzaga kelgan. Salbiy,nojo'ya ta'sirlari ham kamroq.Qonda qand miqdorini kamaytirgan,koptokchalar filtratsiya tezligi kuchaygan,albuminuriya darajasi turg'un pasaygan.

Foydalanilgan adabiyotlar(References):

1.Nespoux J, Vallon V. Renal effects of SGLT2 inhibitors: an update. Curr Opin Nephrol Hypertens. 2020;

2. Dapagliflozin in patients with chronic kidney disease. N Engl J Med. 2020 Oct 8;383(15);

3. Effects of dapagliflozin on development and progression of kidney disease in patients with type 2 diabetes: an analysis from the DECLARE-TIMI 58 randomised trial. Lancet Diabetes Endocrinol. 2019 Aug;7(8):606-617.;

4. Wheeler DC, Stefansson BV, Batiushin M, et al. The dapagliflozin and prevention of adverse outcomes in chronic kidney disease (DAPA-CKD) trial: baseline characteristics. Nephrol Dial Transplant. 2020.;

5. Pub.med.gov sayti;

5. Инструкция по медицинскому применению лекарственного препарата Форсига® (таблетки, покрытые пленочной оболочкой, 5 мг, 10 мг).

Регистрационное удостоверение № ЛП 002596 от 21.08.2014.

MUNDARIJA

Maqola mavzusi	sahifasi
ЯНГИ ДАВР ФАЛСАФАСИНИНГ АСОСЧИЛАРИНИНГ ИРОДА ТУШУНЧАСИ ТЎҒРИСИДАГИ ҒОЯЛАРИ	3-7
DIFFUZ TOKSIK BUQOQ KASALLIGI KELIB CHIQISH SABABLARI.	8-13
КОРРУПЦИЯ: УНИНГ ТАРИХИЙ ИЛДИЗЛАРИ, САЛБИЙ ОҚИБАТЛАРИ ВА КОРРУПЦИЯГА ҚАРШИ КУРАШ УСУЛЛАРИ	14-18
ИНТЕРАКТИВ ТЕХНОЛОГИЯЛАР АРҚАЛИ ОҚЫЎШЫЛАРДЫҢ АҰЫЗЕКИ СӨЙЛЕҰ ХӘМ ЖАЗБА ТИЛИН РАҰАЖЛАНДЫРЫҰ	19-27
BOSHLANG‘ICH SINFLARDA SAVODXONLIKNI OSHIRISH USULLARI	28-34
ALISHER NAVOIY OBRAZINING BADIY IFODASI	35-39
ODIL YOQUBOVNING “QAYDASAN MORIKO” QISSASIDA PESAJ VA XARAKTER TALQINI	40-47
SA‘DULLA SIYOYEVNING “DASHTI QIPCHOQ LOCHINI” ASARIDA TARIXIY SHAXS OBRAZI TALQINI	48-53
ABDULLA ORIPOVNING IJOD VA SHE‘RIYAT HAQIDAGI QARASHLARI	54-61
ASQAD MUXTOR HIKOYALARIDA INSON FOJIASI TALQINI	62-67
NAZAR ESHONQUL ASARLARIDA PSIXOLOGIZM	68-71
ISAJON SULTON HIKOYALARI BADIY KONFLIKT	72-77
ERKIN A‘ZAM IJODINING O‘ZIGA XOSLIKLARI HAQIDA	78-84
ASARDA RUHIY TALQINNI YUZAGA CHIQRUVCHI VOSITALAR	85-90
ПАРАНДАЧИЛИК ХЎЖАЛИКЛАРИЛАРИДА ХАРАЖАТЛАР АУДИТИНИНГ НАЗАРИЙ АСОСЛАРИ	91-96
NEW METHODS OF TEACHING ENGLISH	97-101
ЭМИССИЯ ЦИФРОВОЙ ВАЛЮТЫ ЦЕНТРАЛЬНОГО БАНКА	102-105
2-TUR QANDLI DIABETI MAVJUD BEMORLARDA SURUNKALI BUYRAKLAR KASALLIGINING KECHISHIGA 2-TUR NATRIY SIMPORTYOR GLYUKOZA INGIBITORLARI (SGLT2) TA‘SIRINING TAQQOSLAMA TAHLILI.	106-108
AZOTNING O‘SIMLIKLAR HAYOTIDAGI RO‘LI.	109-111
SHAXSLARARO MUNOSABATLARDA PEDAGOGIK NIZOLARNING AHAMIYATI.	112-117
MAMLAKAT BUDJET TIZIMINING MOLIYAVIY XAVFSIZLIGI HAQIDA UMUMIY MA‘LUMOTLAR.	118-121
DAVLAT BUDJET TIZIMINING MOLIYAVIY XAVFSIZLIGI TUSHUNCHASI VA UNI TAVSIFLOVCHI KO‘RSATKICHLAR.	122-125
	126-129
THE IMPORTANCE OF FINANCIAL SECURITY OF THE BUDGET SYSTEM IN THE COUNTRY.	130-133